

Základní škola a mateřská škola Oslavice,
příspěvková organizace

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM (MPP)

Spisový znak: A10

Čj: ZŠaMŠOs41/2017

Účinnost: 1.9.2018

Počet příloh:1

**Základní škola a mateřská škola Oslavice,
příspěvková organizace**

Obsah:

- Úvod
- Řízení a realizace preventivních aktivit
- Vzdělávání
- Primární prevence v rámci jednotlivých předmětů – I. stupeň
- Nadstavbové aktivity v rámci školy
- Nadstavbové aktivity ve spolupráci s externími subjekty
- Volnočasové aktivity
- Informování rodičů
- Spolupráce se specializovanými institucemi a odborníky
- Kontakty a adresy
- Metodický postup při řešení
- Přílohy

Základní škola a mateřská škola Oslavice, příspěvková organizace

Úvod

Minimální preventivní program vychází z pokynu MŠMT, č.j.: 14514/2000-51, který do prevence sociálně-patologických jevů zařazuje konzumaci drog včetně alkoholu, kouření, kriminalitu, gambling, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, xenofobii, intoleranci, antisemitismus. Cílem minimálního preventivního programu je ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti.

Řízení a realizace

Za realizaci Minimálního preventivního programu zodpovídá školní metodik prevence, který koordinuje práci jednotlivých učitelů a externích spolupracovníků. Školní metodik se podílí na analýze současného stavu a zároveň na řešení jednotlivých problémů. O průběhu naplňování Preventivního programu informuje pracovníky školy a spolu s nimi pravidelně vyhodnocuje aktuální situaci ve škole.

Vzdělávání

Hlavní podíl na dalším rozvíjení znalostí a dovedností souvisejících s prevencí sociálně-patologických jevů spočívá v samostudiu všech učitelů školy a především školního metodika prevence. Pro pedagogy podílející se na realizaci preventivního programu je metodickým pomocníkem školní metodik prevence, který pro ně vyhledává nové informace a podněty. Další vzdělávání bude odvislé od aktuální nabídky.

Primární prevence v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů

I. stupeň

Primární prevencí na prvním stupni má na starosti třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v předmětu člověk a jeho svět. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu nebo využít materiály školy z oblasti primární prevence.

1. třída

- ✓ osobní bezpečí
- ✓ základní zásady mezilidské komunikace
- ✓ vztahy v dětském kolektivu
- ✓ každý člověk je jiný
- ✓ základní hygienické návyky
- ✓ využití volného času
- ✓ rodina, jako bezpečné místo

Základní škola a mateřská škola Oslavice, příspěvková organizace

2. třída

- ✓ lidské tělo
- ✓ zdraví a jeho ochrana
- ✓ zacházení s léky
- ✓ režim dne
- ✓ vztahy mezi lidmi
- ✓ chování v krizových situacích

3. třída

- ✓ pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti
- ✓ zdraví a jeho ochrana
- ✓ lidé kolem nás, multikulturní výchova
- ✓ využívání volného času
- ✓ ochrana proti obtěžování cizí osobou

4. třída

- ✓ lidské tělo, odlišnost mezi pohlavími
- ✓ životospráva a důsledky nevhodných návyků
- ✓ využívání volného času
- ✓ pojmy drogová závislost a sexuální výchova
- ✓ vztahy v dětském kolektivu

5. třída

- ✓ domov, rodina, důvěra, vztahy
- ✓ léčivé a návykové látky
- ✓ vztahy v dětském kolektivu
- ✓ komunikace
- ✓ poznatky o negativních vlivech tabáku a alkoholu
- ✓ puberta
- ✓ nebezpečí při komunikaci s cizími osobami

Cíl

Po pěti letech by děti měly umět

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky

Základní škola a mateřská škola Oslavice, příspěvková organizace

- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- umět rozlišit léky a návykové látky
- znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát následky užívání návykových látek
- umět odmítat

Nadstavbové aktivity v rámci školy

Tím rozumíme vše, co se pro děti připravuje nad rámec běžné výuky. Spolupráce s jinými organizacemi věnujícími se probíraným tématům pro věkovou kategorii žáků školy (DOZA Velké Meziříčí).

Volnočasové aktivity pro žáky

Na škole působí řada zájmových kroužků rozmanitého zaměření. Žáci školy se účastní kroužků a akcí pořádaných i jinými organizacemi. Výsledky práce žáků jsou prezentovány i na veřejnosti (účast v soutěžích, na sportovních utkáních a další).

Informování rodičů

- třídní schůzky
- konzultační hodiny (dle dohody)
- internetové stránky školy

Spolupráce se specializovanými institucemi

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),
- případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany

Kontakty

Telefony pro konkrétní situace

OSPOD Velké Meziříčí: Mgr. Bronislav Strnad; strnad@mestovm.cz ; tel.: 566 781 018

Policie 155

Základní škola a mateřská škola Oslavice, příspěvková organizace

Spolupráce s učiteli:

porady učitelů

pedagogické rady

Metodický postup při řešení:

a) *záškoláctví*

do 10 hodin – pohovor s rodiči

více jak 10 hodin – výchovná komise školy

více než 20 hodin – písemné nahlášení na OSPOD

Postih:

1-7 neomluvených hodin – důtka ředitele školy

8-12 neomluvených hodin – chování uspokojivé

13 a více neomluvených hodin – chování neuspokojivé

b) *šikana*

1. konfrontace pozorování s ostatními učiteli
2. konzultace dalšího postupu s vedením školy
3. vyslechnout více nezáujatých svědků (poskytnout pocit bezpečí)
4. spojit se s rodiči případné oběti, požádat je o spolupráci
5. citlivě a diskrétně vyslechnout oběť
6. vyslechnout agresory tak, aby byla znemožněna jejich domluva
7. svolání výchovné komise (Komise posoudí, zda se jedná o šikanu, v jakém rozsahu a navrhne způsob potrestání – to závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jednalo o první případ nebo o recidivu)
8. individuálně pozvat rodiče agresorů, sdělit jim navrhovaná opatření a požádat o spolupráci, zdůraznit možnost nápravy (pokud odmítají jakoukoliv spolupráci, zvážit možnost oznámení na OPD a Policii ČR)
9. pozvat rodiče obětí, domluvit se na opatřeních
10. teprve nyní rozebrat situaci se třídou, prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost, oznámit potrestání viníků
11. pokud se situace vyřeší pouze odchodem některých žáků, měl by odejít agresor

c) *alkohol a drogy (cigarety)*

1. v případě podezření na zneužívání návykových látek:
 - provést diskrétní šetření a pohovor se žákem

Základní škola a mateřská škola Oslavice, příspěvková organizace

2. při důvodném podezření:
 - okamžité kontaktování rodičů event. zákonných zástupců žáka
 - při negativních a spolupráci odmítajících reakcí rodiny uvědomit sociální odbor
3. při průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (alkoholem) v době vyučování, ředitel školy nebo pracovník školy pověřený dle pokynů ministra:
 - kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce a uvědomí ŠÚ
4. v případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče:
 - uvědomí oddělení péče o dítě, odd. sociální prevence sociálního odboru OÚ a oznámí věc Policii ČR

Šikana

Definice pojmu

- úmyslné a opakované ubližování slabšímu (neschopnému obrany) jedincem nebo skupinou, jak fyzické, tak i psychické, ponižování lidské důstojnosti, jde spíše o postoj než o čin
- dominantní znak šikany – bezmocnost oběti
- neoddělitelnou součástí problému je skupinová dynamika

Varovné signály pro rodiče

- dítě nemá kamaráda
- nechce jít do školy
- střídá různé cesty do školy a ze školy
- ztrácí chuť k jídlu, neklidný spánek
- ztrácí zájem o učení
- výkyvy nálad, odmítá se svěřit, co ho trápí
- žádá peníze, často „ztrácí“ své věci
- přichází domů vyhladovělé, s potřhaným oblečením, s poškozenými školními pomůckami
- nedokáže uspokojivě vysvětlit svá občasná zranění (odřenin, modřin, popálenin)
- je nečekaně agresivní vůči sourozencům
- trpí zdravotními potížemi (bolesti hlavy, břicha, bolesti jsou někdy simulované)
- zdržuje se většinou stále doma

Co tedy dělat? (doporučení rodičům)

Připusťme, že několik výše uvedených signálů ve vás vzbudí určité podezření, že by mohlo jít o šikanování vašeho dítěte. Znovu podotýkáme, že ideální stav nastane, kdy se vám dítě svěří. Pochvalte ho, povzbudte, rozptýlte jeho obavy o tom, že žaluje. Vyzvedněte naopak jeho sílu a odvahu dělit tyto závažné skutečnosti. Přesvědčte ho, že mu chcete pomoci a to potom musíte dodržet. Vyslechněte vaše dítě, dejte najevo, že jeho informace berete vážně (i když se vám mohou zdát malicherné či nepodstatné). Odložte veškerou práci, není nic důležitějšího, než situace vašeho dítěte. Poskytněte dítěti veškerou podporu. Pochopitelně, že odlišíte např. běžnou klukovskou šarvátku od skutečné šikany.

Konkrétní kroky

- zjistěte přesně – pozor – „nevyslychejte jako vyšetřovatel“ – co kdy, kde se odehrálo, kdo další byl přítomen
- společně vytipujte svědky, kterým dítě ještě důvěřuje, o kterých ví, že nestojí na straně agresora a věří, že mu mohou pomoci
- poskytněte dítěti veškerou ochranu (např. při cestě do školy a ze školy, i za cenu, že se budete uvolňovat z práce)
- poskytněte dítěti dostatek péče, více s ním komunikujte, věnujte se mu ve volném čase, odjedte na chatu, chalupu či k prarodičům

Základní škola a mateřská škola Oslavice, příspěvková organizace

- nemáte-li jistotu, že dítě nebude ohroženo během pobytu ve škole, ponechejte je doma, ale pozor – pečlivě zvažte, zda v jeho situaci může být samo
- znovu dítě ubezpečujte, že udělalo dobře, že vám vše sdělilo, mluvte s ním více než dříve
- zhodnoťte a to velice kriticky, co mohlo vyvolat stav, který skončil šikanou. Neobviňujte pouze školu, nastavte si „zrcadlo pravdy“. Neomlouvejte sami sebe, ani své dítě. Se svým zjištěním se v první fázi dítěti nesvěřujte, ale připravujte nápravu.

Příloha č. 2

Užívání návykových látek a alkoholu

Varovné signály pro rodiče

- změnila se osobnost vašeho dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu
- má časté výkyvy nálad
- straní se vás; je zlostný nebo depresivní
- tráví hodně času ve svém pokoji sám
- ztratil zájem o školu a o vyučování, případně další aktivity, např. sport
- zhoršil se jeho prospěch
- přestal trávit čas se svými kamarády; přátelí se s dětmi, které se vám nelíbí; nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá
- máte pocit, že se vám doma ztrácí peníze nebo věci (peníze potřebné na alkohol a drogy) nebo máte pocit, že má víc peněz, než byste očekávali (peníze získané z prodeje drog)
- reaguje nepřiměřeně, když s ním mluvíte o alkoholu a o drogách nebo se snaží změnit téma
- lže nebo podvádí
- pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu; rozšířené nebo zúžené zornice; nejasné vyjadřování a myšlení
- ztratilo vaše dítě zájem o koníčky; ztratilo motivaci, nadšení, vitalitu
- našli jste někdy důkazy užívání drog nebo alkoholu, prášky, láhev
- zhoršil se vztah dítěte k členům rodiny
- zdá se vaše dítě být nemocné, unavené a protivné ráno, po možném užití drog předešlý den
- přestalo se vaše dítě o sebe starat, změnil se jeho styl oblékání
- zdá se být méně soustředěný

Konkrétní kroky co dělat

- Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, **neváhejte zavolat lékaře**. S dítětem pod vlivem drog nemá smysl se hádat. Vážný rozhovor odložte na pozdější dobu.
- Nespoléhejte na zázračné okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii. Jejím základem je **nepodporovat a neusnadňovat pokračující braní drog, naopak odměňovat každou změnu k lepšímu** a povzbuzovat k ní. To, že taková strategie nepřináší vždy okamžitý prospěch ještě neznamená, že je neúčinná. Může se totiž jednat o příliš velký problém, jehož řešení vyžaduje více času a spojenců.
- Získejte důvěru dítěte a naslouchejte mu, to je těžké, zvláště když říká a hlavně dělá z hlediska rodičů nesmysly, a když hájí hodnoty pro rodiče nepřijatelné. **Vyslechnout dítě ale ještě neznamená přistupovat na jeho stanovisko.**
- Naučte se s dítětem o alkoholu a drogách mluvit. **Bude-li dítě nějakou drogu obhajovat, vyslechněte ho, ale opatřete si protiargumenty.**
- Uvědomte si své možnosti. Dítě, které bere drogy nebo pije, bývá většinou nezralé a neschopné se o sebe postarat. **Může tisíckrát pohrdat názory rodičů, ale většinou si nedokáže opatřit základní prostředky k životu. V tom je vaše šance a síla.** Určitou základní péči jste sice povinni nezletilému dítěti poskytnout, ale nemělo by cítit, že vaše péče je jiná, kdy se chová rozumně, a když ne. Cílem je, aby dítě pochopilo, že skutečná samostatnost předpokládá schopnost se o sebe postarat.

- Vytvořte zdravá rodinná pravidla. **Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání.** Mělo by mu být jasné, že je výhodnější, když se bude chovat přijatelně.
- **Jestliže dospívající není ochoten ke změně, měl by nést důsledky.** To se samozřejmě netýká situací, kdy je ohrožen život, např. při předávkování. Teprve až vážné problémy, které drogy způsobí, jsou často důvodem k léčbě a změně.
- Předcházejte nudě. **Musíte počítat s tím, že může být nutné trávit v prvním období s dítětem mnohem více času.** Měli byste mít přehled, kde je, co dělá, zamyslet se nad jeho denním programem a životním stylem.
- **Pomozte mu odpoutat se od nevhodné společnosti.** To má pro překonání problémů často podstatný význam. Jestliže vám potomek tvrdí, že si s lidmi, se kterými dříve bral drogy, chce jenom pobýt nebo si popovídat, buď lže, nebo podceňuje nebezpečí. Někdy je možné uvažovat i o změně prostředí.
- **Posilujte sebevědomí dítěte.** Najděte a udržujte křehkou rovnováhu mezi kritickým postojem vůči chování dítěte („nelíbí se nám, že bereš drogy“) a respektem vůči jeho osobnosti a lásce k němu („vážíme si tě jako člověka a záleží nám na tobě“). Je to těžké, je to však nutné. **Stejně nutné je i oceňovat třeba drobné pokroky a změny k lepšímu.** Je také třeba vidět silné stránky dítěte, jeho možnosti a dobré záliby, které má možná z předchozí doby a na které se dá navázat.
- **Spolupracujte s dalšími dospělými.** Velmi důležitá je spolupráce v rodině. Rodiče by se měli ve výchově problémového dítěte dokázat domluvit. Jenom tak totiž nebude dítě uzavírat spojení s tím rodičem, který mu právě více povolí. Důležitá je i spolupráce v rámci širší rodiny (babička), spolupráce s léčebnými zařízeními, školou, případně dalšími institucemi. Často až vážně míněná hrozba ústavní výchovy, nebo hrozba ohlášení krádeže v domácnosti na policii mohou přimět dospívajícího přijmout léčbu.
- Osvědčuje se také, když rodiče dětí s těmito problémy spolu hovoří v rámci skupinové terapie nebo svépomocné organizace. Dokáží se navzájem pochopit a předávají si užitečné zkušenosti.
- Buďte pro dítě pozitivním modelem. K tomu je nutné, abyste myslel i na své zdraví a svoji tělesnou a duševní kondici a abyste měl své kvalitní zájmy.
- **Neváhejte vyhledat profesionální pomoc pro sebe, jestliže dítě odmítá.** V případě manželských nebo partnerských problémů se můžete např. obrátit na poradnu pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Pamatujte, že zvládnutím problémů zvyšujete i šanci na ovlivnění dítěte.
- Přístup k dítěti, které má problém s alkoholem nebo jinou drogou, shrnuje anglické slovo „tough love“. V češtině to znamená „tvrdá láska“. Myslí se tím dobrý vztah k dítěti, snaha mu pomoci, ale zároveň cílevědomost a pevnost.

Konkrétní kroky čemu se vyhnout

- **Nepopírejte problém.** Zbytečně by se tak ztrácel čas a rozvíjela se závislost na návykové látce.
- **Neskrývejte problém.** Někdo se za takový problém stydí a tají ho. Aby se dokázal v situaci lépe orientovat a citově i rozumově ji zvládnout, měl by si naopak o problému s někým důvěryhodným a kvalifikovaným pohovořit. Měl by také hledat spojence.
- **Neobviňujte partnera.** Na to, abyste si vyřizovali s druhým rodičem dítěte staré účty a navzájem se obviňovali, není naprosto vhodná doba. Minulost se změnit nedá, budoucnost naštěstí často ano.

- Nehledejte v dítěti zneužívajícím drogy spojence proti druhému rodiči.
- **Nezanedbávejte sourozence** dítěte zneužívajícím alkohol nebo jiné drogy. Sourozenci problémového dítěte jsou více ohroženi, problémem v rodině trpí a vaši péči a váš zájem potřebují.
- **Nezanedbávejte bezpečnost dalších lidí v domácnosti**, zejména malých dětí. Člověk pod vlivem alkoholu nebo drog jim může být velmi nebezpečný, i když by jim za normálních okolností neublížil. Je také třeba myslet na to, aby se drogami, které dospívající domů přinesl, neotrávil další sourozenec.
- **Nefinancujte zneužívání drog a neusnadňujte ho.** S tím souvisí i to, aby rodina zabezpečila cenné předměty a nenechala se okrádat. Krádež nemusí uskutečnit samotné dítě, ale jeho „kamarádi“, kterým dluží za drogy. Jestliže začalo dítě zneužívat pervitin nebo opiáty, bývá otázkou času, kdy se začnou ztrácet peníze a cenné předměty. Nejde tu jen o majetek, ale také o okolnost, že ukradený majetek slouží špatné věci – totiž rozvoj závislosti. Argument, že by si dítě opatřilo prostředky jinak, např. prostitucí nebo krádežemi, neobstojí. Pokud bude závislost pokračovat, je pravděpodobné, že k tomu stejně dojde.
- **Nedejte se vydírat.** Vyhrožování fetováním, útekem, prostitucí nebo sebevraždou je častým a oblíbeným způsobem vydírání rodičů. Ano, všechna tato rizika u závislých na drogách existují. Tím, že rodiče pod jejich tlakem ustupují, ovšem riziko nesnižují, ale zvyšují.
- **Nevyhrožujte něčím, co nemůžete nebo nechcete splnit.**
- **Vyhňte se fyzickému násilí.** Fyzické násilí většinou nevede k cíli. Často jen živi v dítěti pocit ukřivdnosti, vede k sabotování snah rodičů a k útekům.
- **Nejednejte chaoticky a impulzivně.**
- **Nevěřte tvrzení, že má dospívající drogy pod kontrolou**, případně, že snižuje dávky a že drogu brzy vysadí. Buďte připraveni na to, že dříve či později pravděpodobně přijde krize. Využijte ji a trvejte na změně životního stylu, případně na nějaké skutečně účinné formě léčby, jestliže není dospívající schopen zvládnout problém sám.
- **Do nekonečna neustupujte.** Požadavek, aby lidé, kteří berou drogy, do vašeho bytu nechodili, je rozumný.
- **Nedělejte zbytečně „dusno“.** Parta a nevhodní přátelé by se tím stávali pro dítě ještě přitažlivější.
- **Nezabouhnete dveře navždy.** I když dítě odejde, je dobré být připraven mu pomoci, pokud přijme určité podmínky.
- **Neztrácejte naději. Vaším tichým spojencem je přirozený proces zrání.** I hrozivý problém se mnohdy podaří úspěšně zvládnout.